

intenzivnosti sprememb v prostoru je namreč nastopil že skrajni čas za poglobljeno delo na področju urejanja in varovanja vodnega režima.

Ali je torej rešitev v novi (re) organizaciji? Kot je znano, so uspešne le tiste rešitve, ki jih ljudje razumejo in sprejmejo za svoje. Upamo (in čakamo) lahko le, da jih čimprej dobimo.

ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA

Petdeset naših članov smo zaprosili, naj odgovorijo na naše pisno (neke vrste) anketno vprašanje

QUO VADIS, SLOVENSKO VODARSTVO?

Ob vprašanju smo zapisali: Predpostavljamo, da SLOVENSKEMU VODARJU ne boste dali košare, in da boste svoja razmišljanja o današnjih in jutrišnjih poteh slovenskega vodarstva iskreno zapisali kot svoj odgovor na zastavljeno vprašanje. To je simbolično; naj vas ne utesnjuje pri iskanju odgovorov; lotite se tiste vodarske plati, ki vam je najbližja.

Dobili smo dvajset odgovorov. Dovolj, da smo iz njih lahko sestavili zanimivo, aktualno "razpravo".

Najprej - kako je bilo sprejeto naše neobičajno vprašanje

Quo vadis, slovensko vodarstvo?

Mencin - V tem trenutku dobro in potrebno vprašanje. Vprašanje, ki odpira vrsto drugih novih vprašanj.

Mikoš - Kam gre? Navzdol!! Zakaj tako? Mislim, da v veliko manjši meri zaradi trenutnega pomanjkanja sredstev ali deleža v bruto nacionalnem proizvodu, ki ga država v zadnjem času namenja naši dejavnosti, in mnogo bolj zaradi pomanjkanja strokovnosti in nespoštovanja znanja pri našem delu.

Gnus - Boljše bi bilo vprašanje "Quo non vadis, slovensko vodarstvo?"

Avšič - Zastavljeno vprašanje se mi spreobrača v parafrazo "Quo vadis, moja domovina, brez vodnega gospodarstva?"

Globokar - Ne - Kam greš?, ampak - Kam si odšlo, slovensko vodarstvo?

Zanimivo, kajne? Spet se je potrdilo staro modro spoznanje - Quot capita, tot sententiae. To pravzaprav še bolj v uvodnih odstavkih večine odgovorov, ki kot bi se strahoma odzivali še na neko drugo vprašanje -

KJE SI, SLOVENSKO VODARSTVO?

Panjan - Štrene dejstev in dejanj so nas na področju vodnega gospodarstva pripeljale v nezavidljivo stanje, ko je nujno potreben resen razmislek o nadaljnji poti.

Rožič - Živimo v času, ko uničujemo ustvarjeno delo naših prednikov - vodarjev. Dejavnost vodnega gospodarstva se je tako zminimalizirala, da vodarstvo niti ne uspeva ohranjati minulega dela. Prav zastrašujoče je,

- da vodarstvo nima lastne enotne politike. Manjka vrh piramide in manjka dirigent;

- da slovensko vodarstvo še nima sprejetih osnovnih planskih dokumentov;

- da se je vodarska stroka v upravnih organih MOP in deloma tudi v podjetjih porazgubila znotraj le-teh;

- da so vlaganja v vodno gospodarstvo izpod vsakega razumnega obsega, s čimer se premoženje vodnega gospodarstva zavestno vodi k uničenju.

Brilly - Upravičeno se zastavljajo zahteve po deležu družbenega proizvoda za urejanje voda. Vprašanje je le, kolikšen delež dejavnosti na vodah slovenski vodarji pokrivajo, in kaj so njihove naloge.

Klobučar - Zahvaljujoč dobro organiziranemu delovanju vodarjev, njihovim bogatim izkušnjam, znanju in dobremu poznavanju terenskih značilnosti so bile posledice vodnih ujm in havarij hitro in učinkovito odpravljene, zgrajeni so bili mnogi vodnogospodarski objekti, zmanjšano ali odpravljeno je bilo prenekatero nevarno onesnaževanje voda. V zadnjem času pa se želi prikazati, da je za napake, ki so bile pri razvoju storjene na področju urbanizacije, industrializacije in kmetijstva, krivo vodno gospodarstvo, pa da ga je zato treba ukiniti.

Sušec-Šuker - Slovensko vodarstvo je po večletnem usihanju prišlo do prelomne točke. Ali bo začelo doživljati ponoven vzpon, ali pa bo še globlje padlo, je seveda odvisno tudi od nas samih.

Mencin - Izredno hitre tehnološke, socialne, ekonomske in politične spremembe v zadnjih letih so v naši družbi spremenile vrednotenje posameznih segmentov družbe kot tudi posameznih življenjskih vrednot. Ob tako velikih spremembah bi se morali vprašati, ali osnovni temelji, na katerih je bilo zgrajeno vodno gospodarstvo, še držijo. Ali je vodnogospodarska stroka uspela slediti vsem spremembam?

Bertoncelj - V zadnjih petih letih je opazen izrazito velik padec odnosa do voda pa tudi izjemen upad vodarske

stroke. Zaradi nezadostnih sredstev za vzdrževanje voda in ohranjenje tistega, kar je bilo zgrajeno, propada vodni fond. Brez urejenih in čistih voda ni gospodarskega razvoja, brez preventivnih ukrepov se povečujejo škode zaradi poplav in stroški kurativnega urejanja. Za nove gospodarske naložbe v vode ni razumevanja. Stroka se stara in številčno zmanjšuje. Stroka tudi nima svojega pravnega statusa in odločujočega položaja (univerze, inštituti, zavodi, podjetja). Ne drži, da je stroka samo tista, ki sedi v državnem uradu.

Bricelj - Slovenija je postala država. Proces lastninske preobrazbe se zaključuje. Razmerje med javnim in zasebnim postaja vsak dan bolj razpoznavno - na področju načrtovanja in tudi na področju storitve - javne službe vodnega gospodarstva. Spremenjen način financiranja ter že nekaj let podcenjeno vlaganje v vzdrževanje nista najbolj spodbudna dejavnika za krepitev vodnogospodarske dejavnosti. Če so bila prva leta v samostojni Sloveniji denarno manj radodarna, vsebinsko niso bila. Nastalo je kar zajetno število projektov s celoviteje zasnovanimi rešitvami, ki pomenijo velik konceptualni korak naprej v stroki. Omenim naj tudi popularizacijo voda z uvedbo "Svetovnega dneva voda" (OZN, 22. marec). Ustanovljeno je bilo Društvo vodarjev Slovenije, ki je letos že drugič priredilo dan slovenskih vodarjev in izdalo zbornik Slovenski vodar. Na Upravi za varstvo narave MOP je bil ustanovljen Svet za vode iz uglednih članov, predstavnikov vodnega gospodarstva.

Gnus - Razmere v slovenskem vodarstvu so se v zadnjih letih katastrofalno poslabšale ne samo zaradi pomanjkanja denarja za vzdrževanje in nova vlaganja, ampak tudi zaradi pomanjkanja konceptov za primeren razvoj dejavnosti in zaradi napačnih pogledov vodilnih struktur na MOP na probleme vodarstva.

Mikoš - Premalo se ceni znanje in poznavanje dejanskih razmer na terenu. To zahteva stalno izpopolnjevanje v teoriji in praksi.

Globokar - Joj, kako dobra je ta država, ker dovoljuje skupini zanesenjakov, da se gremo vodno gospodarstvo!

Kovač - Vstop v preteklo petletno obdobje je bil zaznamovan s tezo, da mora spremembi političnega sistema slediti tudi sprememba, če ne kar preobrazba strokovnih izhodišč in pristopov. Začelo se je z večkratno - zaporedno reorganizacijo uprave in presenetljivo hitrim prerazporejanjem sredstev za druge namene. Pri tem je bil k sreči ohranjen status quo javne službe pri vodnogospodarskih podjetjih ter izpostavah, kar še danes zagotavlja dokaj normalno delovanje uprave. Negotovost vnaša tudi (pre)počasen proces lastninjenja in reorganizacije vodnogospodarskih podjetij ter znanstveno raziskovalnih zavodov. Zaradi teh in drugih razlogov je vodno gospodarstvo izgubilo identiteto in celo ime. (Ostaja samo še v kraticah VGP in VGI.) Dolgoročno najbolj neugodno pa je pomanjkanje strokovnih kadrov kot posledica predčasnih upokožitev, preusmerjanja v druge programe (AC), neperspektivnosti poklica ipd. Javno mnenje oblikuje dnevno politično pojmovano "varstvo okolja" in zgodovinski spomin na "dobre čase", zainteresirana javnost pa je zanemarljivo majhna - peščica strokovnjakov in lastniki neposredno ogroženih zemljišč ter nepremičnin. Avšič - Voda je naravno dobro, je resurs, ki ga je potrebno varovati, negovati in rabiti, torej gospodariti z njim. Ta nesporna resnica je gotova splošno znana in priznana, le v naši novi državi vodnega gospodarstva ni več. V pristojnem ministristvu ni ključnega funkcionarja in ni uprave ne urada, ki bi se mu v imenu pojavljala vsaj sled o vodi ali vodnem gospodarstvu. Nerazumno zapostavljanje skrbi za vode se zato odraža tudi v državnem proračunu, kjer je za ta namen tudi le še sled potrebnega denarja. Polašča se nas občutek, da tako stanje ni samo odraz gospodarske krize, drugih prednostnih nalog ter nepoznavanja problemov, ampak proces zatiranja vodnogospodarske dejavnosti. Že zgrajeni vodnogospodarski objekti bodo sami propadli, nevzdrževani vodotoki se bodo renaturirali skupaj s kmetijskimi polji in ostalim obvodnim prostorom - tudi zazidanim. Tako bodo vode nemoteno razdirale in odnašale človekove pridobitve, človek se bo najbrž odselil in problemov ne bo več. Za rabo vode ne bo potrebno ne koncesij ne strokovnih podlag. Ob tem bo odmrlo tudi vodarstvo skupaj z že sedaj maloštevilnimi strokovnjaki.

Iz zaključnih delov domala vseh odgovorov ni bilo težko izluščiti srži razmišljanj naših "anketirancev" ob zastavljenem vprašanju

QUO VADIS, SLOVENSKO VODARSTVO?

Starec - Vodarstvo ima svojstven položaj in pomen v prostoru. Tako kot ima vodotok levi in desni breg, in je voda tista, ki povezuje bregova, se tudi vodarstvo nahaja med dvema bregovima. Na enem bregu je voda kot javno dobro, kot del ekosistema, na drugem bregu pa je voda kot naravna dobrina in eden najpomembnejših elementov gospodarskega razvoja. Poslanstvo in pot slovenskih vodarjev naprej je, da poveže oba bregova. Če si bo naše vodarstvo zagotovilo mesto povezovalca in kreatorja na področju voda, si bo zagotovilo tudi svoj obstanek, razvoj in napredek. Zato pa potrebuje tudi širšo družbeno podporo, potrebuje del svoje nekdanje samostojnosti, ki naj se udejadi vsaj v lastni upravi za vode. Prav tako potrebujemo slovenski vodarji tudi svojega državnega sekretarja.

Bricelj - Slovensko vodarstvo mora v procesu t.i. prehoda v tržno gospodarstvo napraviti pomemben korak k celovitemu načrtovanju. Nujna je ustanovitev Zavoda za vode slovenije kot vrhunske državne ustanove za načrtovanje vodnega režima. Na podlagi obstoječih vodnogospodarskih osnov povodij je potrebno z dopolnitvami izdelati ureditvene načrte, ki bodo osnova za vsako drugo načrtovanje. Pri tem delu pa bodo morali vodarji sodelovati z drugimi strokami, ministristvi in lokalnimi skupnostmi. Skratka, gre za ustanovo, ki bo imela v vsakem območju svojo izpostavo. Stranpoti? Nikakor. Luči so prižgane. Stroka, pripravljena na sodelovanje v iskanju celovitih rešitev, naj stopi na oder!

Panjan - Vodarji moramo graditi na tehle osnovah (postulatih):

- integrativnosti vodnega gospodarstva;

- kvaliteti izobraževanja;

- organiziranosti z ekološko - ekonomsko najkvalitetnejšimi inženirskimi rešitvami.

Imeti moramo jasna stališča in moramo biti organizirani preko svojega društva tako, da nobena "resna" politika ne bo mogla mimo nas. Predlagam, da se v okviru društva (ne preko strank) organizirajo skupine strokovnjakov (predvsem naših članov), ki bodo spremljale vse in dajale pobude v vsem, s čimer lahko pristojna resorna ministrstva preko zakonodaje, uredb, odlokov, pravilnikov in standardov vplivajo na vodno gospodarstvo. Naredimo to čimprej, da ne bomo zamujali in zvonili po toči.

Mikoš - Odpravimo monopole, kar v majhni Sloveniji ne bo lahko, prevetrimo stroko in naj ne bo zadnja novost, ki smo jo spoznali s področja vodarstva, tista, ko smo zapuščali šolske klopi. Permanently izobraževanje, odgovorno projektiranje, kvalitetna kontrola in nadzor nad projekti, odgovorno recenziranje študij in projektov, obsežnejše in stalno financiranje študijsko - raziskovalnega dela, ki bo zagotavljalo vodarski stroki potrebna nova znanja in tehnologije in podajala realne (!) osnove za načrtovanje in izvedbo ureditvenih del in ukrepov na terenu, naj prevlada in se osnuje v okviru enotnega strokovnega društva vodarske stroke in ustrezne inženirske zbornice. Da je v naši stroki marsikaj narobe, vemo vsi, pa to mirno sprejemamo in čakamo na nov zakon o vodah z novo in boljšo organiziranostjo vodnega gospodarstva ali na nove ujme. Rešitev vidim predvsem v vsakdanjem spoštovanju znanja in strokovnosti, kar očitno med nami ostaja večkrat le mrtva črka na papirju. Dokler se bo slovensko vodarstvo otepalo teh dveh odlik, pač odgovor na uvodno vprašanje ne more in ne sme biti drugačen - Navzdol!!

Brilly - Idealna rešitev je oblikovanje javne uprave, odgovorne in usposobljene za integriranje celotne dejavnosti in nadzor voda. Izvajanje gradbenih del in posamezne koncesijske dejavnosti bi morala prevzeti javna in gradbena podjetja. Na žalost je razvoj v zadnjih petih letih usmerjen v nasprotno smer. Poplave leta 1990 in program cest omogočajo preživetje, a kaj potem? Menim, da morajo vodarji ponuditi družbi sodoben koncept organizacije, primeren času in razmeram.

Rožič - Strokovna, razvojno usmerjena opravila naj zastavijo in izpeljejo strokovnjaki tam, kjer so najučinkovitejši, torej v svojih raziskovalnih, vodarskih skupinah.

Lampret - Vsa vlaganja v vodni režim bodo brez učinkov, če se ne bodo spremenile navade naših ljudi. - Pred slovenskim vodnim gospodarstvom so pomembne naloge za ohranitev ravnotežja v naravi. Zato mora v svoje vrste pritegniti ljudi, ki ljubijo stroko in naravo.

Globokar - Brez osnovnega okvirja ali temelja, ki ga država mora dati vodnemu gospodarstvu, in to je spremenjen naziv Ministrstva za okolje in prostor v Ministrstvo za vode, okolje in prostor, brez državnega sekretarja za vode, brez posebnega upravnega telesa, brez strokovnih izvajalcev (VGP, PUH, VGI), brez hidrotehnične smeri na FAGG in brez ustrezne finančne podpore ne more biti slovenskega vodarstva.

Klobučar - Pri nas kaže, žal povsem drugače kot drugod v razvitem svetu, da bo vodarstvo, ta pomemben segment gospodarskega delovanja, resnično ugasnilo, bogastvo stroke, kadrov in znanj pa bo izgubljeno. To se ne bi zgodilo le v primeru, če bi vodnemu gospodarstvu povrnili vpliv in pomen, ki ju je v preteklosti že imelo, vendar z novimi, sodobnimi družbeno - ekonomskimi in strokovnimi rešitvami. Osebnostno se zavzemam za vplivno in dovolj avtonomno upravo znotraj pristojnega ministrstva, ki jo naj predstavlja državni sekretar za vodno gospodarstvo. Izvajanje stalnih strokovnih nalog naj se poveri strokovnim vodnogospodarskim organizacijam. Ta trenutek pa je najbilj kritično in neurejeno stanje pri financiranju vodnogospodarske dejavnosti. Če ta problem ne bo kmalu razrešen, bo kljub dobri volji, trdoživosti in vztrajnosti vodarjev razpad specializiranih vodnogospodarskih združenj neizbežen.

Gnus - Nujno je treba povečati sredstva za vzdrževanje, da se ne bo več dogajalo kot zadnja leta, da se pojavljajo poplave in plazovi že skoraj po vsakokratnem malo večjem deževju, ker vodotoki niso primerno vzdrževani.

Sušec-Šuker - Zaradi nejasnih razmer v vodarstvu na eni strani in razcveta splošnega gradbeništva na drugi odhaja vse več vodarjev iz naših vrst. Namesto njih bodo pričeli prihajati birokratsko nastrojeni spolitizirani "strokovnjaki". To nam najlepše kaže, kam gre slovensko vodarstvo.

Mencin - Vodarstvo se mora, brez užaljenosti in prizadetosti, strniti in poenotiti vsaj v osnovnih ocenah sedanjega stanja in razlogov zanj ter na novo preveriti, ali dosedanje definicije, na katerih je vodno gospodarstvo zgrajeno, še držijo. Pri tem je nujno to področje obravnavati interdisciplinarno, ob sodelovanju tudi drugih tehničnih in družboslovnih znanj. Po moji oceni bi bilo potrebno vodno gospodarstvo definirati precej širše kot je vzdrževanje vodnega režima. Gospodarju na vodah ne more biti vseeno, kakšna je kvaliteta vode, niti kako so vodne količine razporejene in kako se izrabljajo. Že prve ocene potrjujejo tezo, da to lahko opravlja le institucija, ki je organizirana na nivoju celotne države. Na podlagi utrjenih ali novih osnov bi bilo potrebno izdelati dolgoročni program vodnega gospodarstva, ki ga lahko imenujemo tudi "Nacionalni program vodnega gospodarstva". Na novo je potrebno opredeliti nosilce vodnega gospodarstva, kajti vloga VGP se je spremenila, in postaviti nove, sodobne temelje organiziranosti na tem področju. Izdelati je potrebno učinkovito strategijo za doseg cilja *vodno gospodarstvo za naslednjo generacijo*.

Kovač - Menim, da je potrebno - predvsem brez "čakanja" na novi Zakon o vodah - zagotoviti tako organiziranost vodnega gospodarstva, ki bo upoštevala stanje ob povsem spremenjenih lastninskih odnosih, in zakonitosti, ki iz takega stanja izhajajo, omogočala nadgradnjo, ki ima osnovo v tradiciji, in zagotavljala strokovno kontinuiteto. Zagotavlja naj tudi med seboj uravnoteženo razmerje državno-upravnih ter zasebno-izvajalskih funkcij. Zagotoviti je potrebno zadostna sredstva za minimalno vzdrževanje že zgrajenih objektov in naprav ter naravnih vodotokov (0,3% BDP) in dodatno za sprotno sanacijo nastalih škod.

Avšič - Vodarji, kolikor nas je preostalo, še nekako delamo zaradi vztrajnosti, seveda le v okviru danih možnosti. Optimizem imamo najbrž v genih, saj se je vodarstvo dogajalo že v davnih kulturah. Smo le ena od panog, ki jih je človeštvo razvilo za omogočanje svojega obstoja. Urejenost voda, vodnega sistema in režima je vendar med poglavitnimi osnovami za gospodarski razvoj, za kulturo bivanja in za življenje...

ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA - ANKETA

Kečniram Ajitam

Ben Akvar in njegovi bratje

(orientalska pravljica)

Na sončni strani visokih planin je na skromni, a lepo oskrbovani domačiji živela družina: oče, mati in njun edini sin Ben Akvar, ki je bil nadvse priden in ubogljiv. Pa zelo rad se je učil.

Ravno je Ben Akvar začel dozorevati, ko je doživel novega očeta - očima. Ta je pripeljal v hišo kup svojih mlečnozobih, zelenih otrok, njegovih polbratov. "Sedaj bo pa bolj pestro in zanimivo, še boljše bomo delali", si je mislil Ben Akvar.

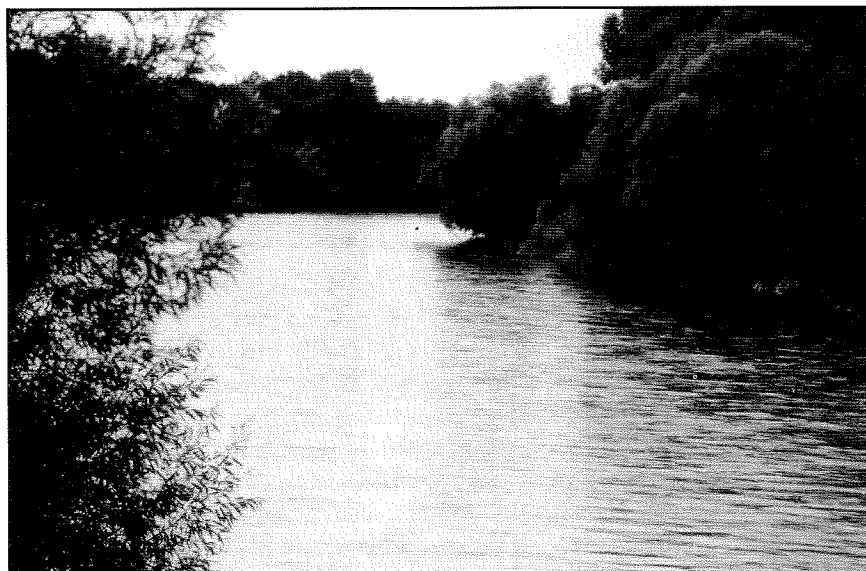
Toda novi bratje so bili nagajivi. Večkrat se mu je zdelo, da jih je očim pripeljal v družino le zato, da bi mu grenili življenje. Čutil je, da tudi očimu ni povšeči. Ta mu je nekega dne celo dejal: "Ti si kriv za težave v družini in tvoji pretekli grehi." "Nihče ni brez njih", je premišljeval Ben Akvar. Pa da bi bili ravno njegovi grehi tako usodni?!

Kmalu nato pa se je zgodilo: "Pravzaprav bi moral od hiše, Akvar", mu je rekel očim. "A naj ti bo zaenkrat, lahko ostaneš za hlapca. Vendar, delal boš le tisto, kar ti bomo ukazali jaz in moji otroci". In je dodal: "Le z rokami boš delal. Na glavo pa kar pozabi, saj s svojo pametjo mlajšim bratom še do kolen ne segaš."

Ben Akvar se je potegnil vase in žalostno strmел, kako stara domačija kazno propada. Kar naprej mu je kljuvalo po glavi: "To se ne bo dobro končalo. Dolgo vendar ne more biti tako."

Pa je očima zamenjal novi oče, razvajeni polbratje pa so ostali. Delo, ki jim ga je očim nalagal, so vse težje opravljali, in vse pogosteje so starejšega brata spraševali to in ono. Tudi novi očim je rad prisluhnil pretehtanim besedam. Ben Akvar pa je zastavljena vprašanja in naloge občutil kot sončne žarke, ki nepričakovano posijejo skozi megleno jutro. "Pa le nisem več tak zapostavljen hlapec. Končno so pričeli upoštevati moje znanje in nasvete", je premišljeval Ben Akvar.

"K mizi pa me vseeno še ne pustijo", mu je zastrlo svetle misli.

Mura

Foto: Štefan Fartek